

Карандюк Ольга Григорівна,
старший викладач кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки,
Павленко Руслана Олександрівна.
Національний авіаційний університет

НЕОБХІДНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. В роботі проаналізовано проблеми, які спричинили появу антикризового управління на підприємстві. Також визначено сутність антикризового управління на підприємстві. Метою роботи є дослідження необхідності антикризового управління на підприємстві. Визначено суб'єктів та об'єкти антикризового управління.

Ключові слова: криза, антикризове управління, антикризовий менеджмент, суб'єкти антикризового управління.

На сучасному етапі розвитку економіки України спостерігається тенденція виникнення багатьох проблем у діяльності підприємств різних галузей. Економічна ефективність діяльності кожного суб'єкта господарювання безпосередньо залежить від сили впливу макроекономічних факторів, а також від дії багаточисельних внутрішніх причин. Політична нестабільність та спад економіки, спричинений вимушеними локдаунами у 2020-2021 роках, соціальні проблеми тільки підкреслили наявні проблеми підприємств. Забезпечення сталого розвитку економіки України робить дуже важливішим питання організації протидії кризовим явищам та відродження нормального виробничого функціонування підприємств всіх форм господарювання та типів власності. Саме тому актуальним виступає питання впровадження у вітчизняну практику менеджменту важелів антикризового управління на підприємствах. Адже проблеми законодавчих та економічних обмежень, нестача фінансових ресурсів, відсутність підтримки інвесторів мають негативний вплив на діяльність суб'єктів господарювання.

Суб'єктами антикризового управління можуть виступати власник підприємства, фінансовий директор, функціональний антикризовий менеджер, фахівці державних та відомчих органів, арбітражний менеджер, представник кредиторів.

Об'єктом антикризового управління є чинники, що зумовлюють виникнення та поглиблення кризи розвитку підприємства. Предметом антикризового управління є причини кризи, її причини, проблеми, тобто всі прояви загострення суперечностей, що становлять загрозу виникнення та розвитку кризи.

Дуже часто трапляється, що основною внутрішньою першопричиною виникнення кризи на підприємстві виступають помилки в управлінні. Але також до першорядних причин кризової ситуації на підприємстві відноситься несвоєчасна і недостатньо ефективна реакція на несприятливі зовнішні фактори. Також необхідно зазначити, що внутрішні причини виникнення кризи мають свої прямі джерела безпосередньо в середовищі підприємства і пов'язані з високим ризиком при розробці маркетингової стратегії, виникненням внутрішніх конфліктів, можливими недоліками в організації процесу виробництва та неадекватністю інноваційної та інвестиційної політики керівництва підприємства [1]. В цьому випадку ефективна

система управління підприємством є головним фактором при вирішенні кризових ситуацій на підприємстві. Тобто можна сказати, що антикризовий менеджмент має своєчасно виявити кризові явища та створити відповідні методи та заходи для їх ліквідації з метою забезпечення успішної підприємницької діяльності та запобігання банкрутству суб'єкта господарювання.

На сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого поняття антикризового управління, але узагальнюючи думки різних вчених, можна сказати, що антикризове управління або, як його ще називають, антикризовий менеджмент являє собою процес, на меті якого є запобігання (або уникання) настання кризової ситуації. Система антикризового управління підприємством являє собою таку систему управління підприємством, в якій усі рішення спрямовані на протидію кризовим явищам, запобігання фінансовій кризі та забезпечення сталого розвитку з урахуванням специфіки галузі.

До основних завдань антикризового управління на підприємствах можна віднести:

1. Своєчасне виконання основних заходів щодо діагностики всього фінансового стану підприємства з метою прогнозування фінансової кризи та її ефективної ліквідації.
2. Збереження та запобігання зниженню фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.
3. Розробка і впровадження заходів щодо запобігання зменшенню обсягу власних коштів та збільшенню позикових коштів, щоб уникнути фінансових проблем, які можуть сприяти виникненню фінансової кризи.
4. Застосування антикризових заходів, які спрямовані на мінімізацію негативних наслідків, спричинених фінансовою кризою на підприємстві.

Необхідно зазначити, що діяльність кожного підприємства має дві сторони: стабільний стан та криза. І не можна сказати, що криза – це однозначно погано, адже без виникнення криз не буде розвитку. Виникнення кризи негативно впливає на стабільність системи, але одночасно відбувається її повне оновлення. Отже, криза також потрібна системі, яка розвивається відповідно до життєвих циклів, адже завдяки усуненню негативних наслідків виникнення кризи, підприємство отримує новий виток змін фінансового, виробничого, інвестиційного характеру.

Антикризова програма, яку керівництво підприємства має розробляти і виконувати, повинна включати наступні складові:

1. Детальний опис причин формування фінансової кризи та сучасний етап її перебігу на підприємстві.
2. Детально описані цільові параметри антикризового процесу.
3. Перелік раніше обґрунтованих антикризових заходів.
4. Формування бюджету для фінансування антикризової програми.
5. Пропонування заходів щодо функціонування підприємства в контексті реалізації антикризової програми.
6. Методи моніторингу хід виконання антикризової програми на підприємстві [2].

Антикризова програма визначає основні інструменти, які будуть використані для подолання фінансової кризи на підприємстві. До них належать: реструктуризація; реінжиніринг; реорганізація; управління ризиками.

На сьогоднішній день процес формування антикризової системи управління на українських підприємствах не є ідеальним і має ряд недоліків:

1. Не існує чіткого розуміння сутності антикризового управління.
2. Виникають проблеми координації дій при здійсненні боротьби з ознаками фінансової кризи.
3. Ігнорування проявів факторів, які сприяють виникненню кризи, на ранніх стадіях.
4. Не існує сучасного законодавчого забезпечення належного впровадження антикризової політики на рівні підприємств.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження антикризового управління на підприємстві дозволяє зробити висновок, що цей процес є складним і потребує пильної уваги з боку керівництва підприємств. Для провадження антикризового управління необхідно чітко визначити цілі, завдання та терміни виконання, а також визначити, які саме інструменти антикризового управління будуть використовуватись для аналізу фінансового стану підприємства, фінансових показників або ймовірності банкрутства.

Процес антикризового управління на підприємствах має провадитись з чіткою послідовністю. Також при впровадженні антикризового управління необхідно враховувати психологічні наслідки, які можуть виникнути після настання фінансової кризи. Тому керівництво та топ-менеджери підприємства завжди повинні бути готові до будь-яких наслідків настання кризи.

Використані джерела:

1. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління підприємством: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 208 с.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2018. 504 с